Myths and Facts
"The truth may not always win, but it is always right!" - Eli E. Hertz www.mythsandfacts.org

החלטה 194 של האו"ם

מנהיגים ערבים מציגים את החלטה 194 כראיה ל"זכות שיבה" של הפליטים הערבים - לא נכון

אלי הרץ. 13 באוגוסט, 2009.

החלטה 194, שאומצה ביד העצרת הכללית של האו"ם ב-11 בדצמבר, 1948 עסקה במספר נושאים, אך רק פסקה אחת מתוך החמש-עשרה התייחסה לבעיית הפליטים שנוצרה כתוצאה מהסכסוך. החלטה 194 ניסתה לגבש את האמצעים הדרושים כדי להגיע להפסקת אש באזור. היא ייסדה ועדת פיוס, שתחליף את המתווך מטעם האו"ם, ובה נציגים מארה"ב, צרפת וטורקיה. על הועדה הוטל להשיג "יישוב סופי של כל הסכסוכים בין הממשלות והרשויות הנוגעות בדבר". "פסקת הפליטים" אינה עומדת בפני עצמה, כפי שמבקשים הערבים שנחשוב, ואף אינה מתייחסת ספציפית לפליטים הערבים הפלסטינים.

מתוך חמש-עשרה הפסקאות, חמש הראשונות עוסקות בדרכים להשגת הפסקת אש. ארבע הפסקאות הבאות עוסקות בפירוז ירושלים והכפרים הסמוכים לה, ובהגדרת תחום שיפוט בינלאומי בתוך או סביב ירושלים. בנוסף, קוראת ההחלטה לכל הצדדים להגן על המקומות הקדושים ולאפשר גישה חופשית אליהם, לרבות מבנים דתיים.

פסקה אחת משכה את מירב תשומת הלב: פסקה 11, אשר היא לבדה עוסקת בנושא הפליטים ובפיצוי לאלה שרכושם ניזוק או אבד. בניגוד לטענות ערביות, לא הובטחה בה זכות שיבה ובוודאי לא זכות שיבה בלתי מותנית - כלומר זכותם של ערבים פלסטיניים לשוב לישראל. כמו כן, לא הוזכרו פליטים ערבים ישירות, מה שמעיד על כך שההחלטה כוונה לכל הפליטים, יהודים כערבים.
במקום זאת, המליצה החלטה 194 לאפשר לפליטים לשוב לאדמתם בשני תנאים חשובים:
1. שיהיו מוכנים לחיות בשלום עם שכניהם
2.שהשיבה תתרחש "בזמן המוקדם ביותר שבו יהיה הדבר מעשי"

ההחלטה גם המליצה שלאותם פליטים שמבכרים שלא לשוב לאדמתם "יינתן פיצוי עבור רכושם ... ועבור אובדן או נזק לרכוש" על ידי "הממשלות או הרשויות האחראיות."

על אף שמנהיגים ערבים מציגים את החלטה 194 כראיה לזכותם של פליטים ערבים לשיבה או לפיצוי, חשוב לציין שמדינות ערב: מצרים, עירק, לבנון, סעודיה, סוריה, ותימן הצביעו נגד החלטה 194. כמו כן ישראל כלל אינה מוזכרת בהחלטה. העובדה שנעשה שימוש בלשון הריבוי "ממשלות או רשויות"- מצביעה על כך שבניגוד לטענות הערביות, אין נטל הפיצוי נופל כולו על צד אחד של הסכסוך. היות ושבעה צבאות ערביים פלשו לישראל, אין ישראל אחראית ליצירת בעיית הפליטים. כאשר מאות אלפי יהודים ממדינות ערב אולצו, תחת איומי מוות, התקפה ורדיפות נוספות, להימלט מהקהילות הערביות, קלטה מדינת ישראל, שזה מקרוב הוקמה, את רובה המכריע של האוכלוסיה היהודית.

הפליטים היהודים שנשכחו
מסיבות רבות - פרקטיות ואחרות - נכשלה ישראל בהעלאה לסדר היום של העוול האדיר שנעשה לכמעט מליון יהודים ממדינות ערב. מימדיהן ואופיין של הרדיפות המתוכננות מראש, במימון המדינה, שהביאו למנוסתם של כמעט 900 אלף יהודים מבתיהם, מתחילים להיחשף רק לאחרונה. פובליציסטים ערבים מבקשים לערוך הפרדה מוחלטת בין מנוסתם של יהודים ממדינות ערב לבין הסכסוך הערבי-ישראלי,

בטענה כי אלה הן שתי תופעות נפרדות, ושעל הישראלים לפתור בעיות אלה מול כל מדינה ערבית בנפרד ולא מול הפלסטינים.

לפנינו מקרה ברור של טיוח וניסיון לשכתוב ההיסטוריה. די בבחינה מחדש של מאמר כמעט נבואי שהופיע בניו-יורק טיימס יומיים לאחר הכרזת העצמאות הישראלית ("יהודים בסכנה חמורה בכל המדינות המוסלמיות") כדי לאשרר את הקשר. הניו-יורק טיימס דיווח ב-16 במאי, 1948:
"במשך כמעט ארבעה חודשים, מונחת לפני האו"ם עתירה לבחינה 'מיידית ודחופה' של נושא האוכלוסייה היהודית במדינות ערביות ומוסלמיות ממרוקו ועד הודו."

טבלה מפורטת שסקרה את האוכלוסיות בארצות השונות הציבה את האומדן באשר לגודל האוכלוסיה היהודית הנתונה בסכנה על 899,000 נפש.

המאמר פירט את פיטוריהם של יהודים משירות המדינה בסוריה, את כופר הנפש בגובה $20,000 לכל יהודי המבקש לעזוב את עיראק, את המס הכפוי שהושת על הקהילה היהודית בלבנון, לתמיכה במאמץ המלחמתי הערבי במקביל להסתה ולתקיפות הפיזיות של יהודים ואת מנוסתם של יהודים מאפגניסטן להודו.

המאמר מצטט את דו"ח המועצה הכלכלית-חברתית של האו"ם האומר:
"בכמה מהמדינות הערביות והמוסלמיות נמצאת הישרדותן של הקהילות היהודיות בסכנה חמורה אלא אם יינקטו, ללא דיחוי, צעדי מנע."

העוינות והדיכוי רק התגברו, והובילו, באורח בלתי נמנע, להגירה המונית של כמעט כל היהודים מארצות ערביות ומוסלמיות מקזבלנקה עד קראצ'י.

הטענות הערביות לפיהן על ישראל לאפשר את זכות השיבה לפליטים הן משוללות יסוד.